

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL VALSTYBINIŲ JUBILIEJŲ IR KITŲ SUKAKČIŲ MINĖJIMO KONCEPCIJOS TVIRTINIMO

2018 m. vasario 1 d. Nr. IV-164
Vilnius

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, II prioriteto „Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės bei efektyvumo didinimas“ 2.4 krypties „Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje“ 2.4.4 papunktį „Funkcionalaus valstybinių jubiliejų modelio sukūrimas ir įgyvendinimas“,

t v i r t i n u Valstybinių jubiliejų ir kitų sukakčių minėjimo koncepciją (pridedama).

Kultūros ministrė

Liana Ruokytė-Jonsson

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministerijos 2018 m. sausio 24 d. raštu Nr.
SR-252

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos kultūros
ministro 2018 m. vasario 1 d.
įsakymu Nr. ĮV-164

VALSTYBINIŲ JUBILIEJŲ IR KITŲ SUKAKČIŲ MINĖJIMO KONCEPCIJA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybinių jubiliejų ir kitų sukakčių minėjimo koncepcija (toliau – Koncepcija) nustato pasiūlymų skelbti atmintinus metus atrankos kriterijus, Lietuvos valstybei reikšmingų istorinių įvykių, nusipelnusių asmenybių jubiliejų minėjimų planų sudarymo ir tvirtinimo tvarką.

2. Šia Koncepcija siekiama sudaryti sąlygas tinkamai paminėti Lietuvos svarbiausių istorinių įvykių ir Lietuvai nusipelnusių asmenybių jubiliejų datas prasmingomis, visuomenę plačiai įtraukiančiomis minėjimo iniciatyvomis, skatinant Lietuvos Respublikos piliečių sąmoningą kultūrinės tapatybės konstravimą, stiprinant jų pagarbą valstybei, jos istorijai, nacionalinei kultūrai, tradicijai ir paveldui.

3. Koncepcija parengta įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, II prioriteto „Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės bei efektyvumo didinimas“ 2.4 krypties „Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje“ 2.4.4 papunktį „Funkcionalaus valstybinių jubiliejų modelio sukūrimas ir įgyvendinimas“.

4. Šioje Koncepcijoje vartojamos sąvokos:

4.1. **Asmenybė** – istorijos šaltiniuose minimas, nacionaliniu ir iš dalies tarptautiniu mastu meno, mokslo, politikos ar kita visuomenine veikla Lietuvos valstybei nusipelnęs žmogus, kurio darbai istorinėje raidoje turėjo ilgalaikį teigiamą poveikį.

4.2. **Įvykis** (arba **reiškinys**) – istoriniais šaltiniais remiantis apibrėžtas reikšmingas Lietuvai ir /ar su ja susijusioms pasaulio bendruomenėms praeities faktas.

4.3. **Minėjimo planas** – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu ar Lietuvos Respublikos kultūros ministro (toliau – kultūros ministras) įsakymu tvirtinamas dokumentas, apibrėžiantis valstybei reikšmingo istorinio įvykio ar Lietuvai nusipelnusio asmens jubiliejui paminėti skirtų veiklų (projektų) sąrašą, jų vykdytojus ir terminus.

4.4. **Sukakčių sąrašas** – rekomenduotinas Lietuvai reikšmingų istorinių įvykių ar nusipelnusių asmenybių jubiliejų sąrašas, pagal kurį gali būti sudaromi minėjimo planai.

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ

5. Lietuvos politinės istorijos įvykiai, liudijantys Lietuvos valstybės kūrimąsi, visuomenės kultūros tradicijas, ženklus ir nacionalinio bei europinio tapatumo sąveiką, įvardyti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos akte „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akte, Lietuvos Respublikos valstybės himno įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatyme.

6. Pagal dabar galiojančius teisės aktus, šventinės dienos yra nustatytos Lietuvos Respublikos darbo kodekse, o atmintinos dienos – Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatyme. Atmintinų metų nustatymo tvarka reglamentuota Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. gruodžio 21 d. nutarime Nr. XIII- 975 „Dėl Atmintinų metų nustatymo tvarkos“. Tačiau iki šiol įstatyminiame lygmenyje nėra nustatyti teisiniai santykiai, susiję su atmintinų metų nustatymo tvarka, kuri reglamentuotų atmintinų metų skelbimo principus, tvarką ir atitinkamų minėjimo planų rėmimą.

7. Praktika rodo, kad pastaraisiais metais šalyje minimi daugiau kaip vieneri atmintini metai. Dėl 2016-ais minimų atmintinų metų Lietuvos Respublikos Seimas yra priėmęs penkis nutarimus, devynis nutarimus dėl 2017 metų, devynis nutarimus dėl 2018 metų ir penkis nutarimus dėl 2019 metų. Pavyzdžiui, Seimas priėmė šiuos nutarimus dėl 2017 atmintinų metų: Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. birželio 23 d. nutarimą Nr. XII-1845 „Dėl 2017 metų paskelbimo piliakalnių metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. rugsėjo 27 d. nutarimą Nr. XII-2657 „Dėl 2017 metų paskelbimo Lietuvių kalbos kultūros metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. rugsėjo 27 d. nutarimą Nr. XII-2656 „Dėl 2017 metų paskelbimo Juliaus Algirdo Greimo metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 3 d. nutarimą Nr. XII-2731 „Dėl 2017 metų paskelbimo Ievos Simonaitytės metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gegužės 12 d. nutarimus Nr. XII-2349 „Dėl 2017 metų paskelbimo Reformacijos metais“ ir Nr. XII-2348 „Dėl 2017 metų paskelbimo Sporto metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gegužės 3 d. nutarimą Nr. XII-2328 „Dėl 2017 metų paskelbimo Tautinio kostiumo metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 12 d. nutarimą Nr. XIII-194 „Dėl 2017 metų paskelbimo Kazio Bradūno metais“, Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. gegužės 25 d. nutarimą Nr. XIII-389 „Dėl 2017 metų paskelbimo arkivyskupo Teofiliaus Matulionio metais“. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad septynis iš devynių aukščiau minėtų Seimo nutarimų buvo įpareigota įgyvendinti Lietuvos Respublikos

kultūros ministerija. Dėl atmintinų metų gausos vykdytojui sudėtinga paskirstyti žmogiškuosius ir finansinius išteklius, užtikrinant deramą minėjimo planų parengimą ir priemonių įgyvendinimą.

8. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kartais Seimas paskelbia atmintinus metus jau patvirtinus valstybės biudžetą ir valstybės institucijoms jau suformavus ir pasitvirtinus strateginius veiklos planus (Pvz., Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 3 d. nutarimu Nr. XII-2731 2017 metai buvo paskelbti Ievos Simonaitytės metais, įpareigojant Lietuvos Respublikos Vyriausybę iki 2016 m. gruodžio 31 d. parengti ir patvirtinti Ievos Simonaitytės 120-ųjų gimimo metinių minėjimo programą). Neskyrus papildomų asignavimų iš valstybės biudžeto, nėra galimybės tinkamai sudaryti minėjimo planus ir įgyvendinti Lietuvos Respublikos Seimo nutarimus bei Vyriausybės pavedimus. Seimui paskelbus atmintinus metus ne vėliau kaip dveji metai iki sukakties paminėjimo, būtų galima parengti kokybiškus minėjimo planus, ir formuojant valstybės biudžetą, iš anksto numatyti lėšas atitinkamų minėjimo planų priemonių įgyvendinimui.

9. koncepcija siekiama formuoti aukšto kokybinio lygmens sukakčių minėjimo turinį, sudarant sąlygas Kultūros ministerijai ir kultūros ministro valdymo srities įstaigoms sukurti ir laiku patvirtinti kokybiškus Lietuvos svarbiausių istorinių įvykių ir Lietuvai nusipelnusių asmenybių jubiliejų datų minėjimo planus, sudaryti atskirų minėjimo planų įgyvendinimo biudžetus ir tokiu būdu užtikrinti suplanuotą veiklą įgyvendinimą.

III SKYRIUS

PASIŪLYMŲ SKELBTI ATMINTINUS METUS ATRANKOS KRITERIJAI

10. Skelbiant atmintinus metus, rekomenduotina vadovautis šiais kriterijais:

10.1. įvykio ar asmenybės minima jubiliejinė sukaktis (minėtina įvykio ar asmenybės gimimo (mirties) sukaktis apskaičiuojama nuo įvykio dienos (metų) arba asmenybės gimimo (mirties, žūties) dienos šia kalendorine seka: Lietuvos valstybingumui, nacionalinei kultūrai svarbios istorinės datos minimos pradedant 20-osiomis metinėmis iki 100-ųjų metinių – kas dešimt metų, nuo 100-ųjų iki 200-ųjų metinių – kas 25 metai, nuo 200-ųjų metinių – kas 50 metų, nuo 500-ųjų metinių – kas 100 metų; nusipelnusių Lietuvos valstybingumui, mokslui, menui ir kultūrai jubiliejai pradedami minėti nuo 100-ųjų metinių iki 200-ųjų metinių, minint kas 25 metus, nuo 200-ųjų metinių – kas 50 metų;

10.2. valstybinis ir visuomeninis reikšmingumas:

10.2.1. įvykis (reiškinys) turėjo lemtingos įtakos valstybės istorijai, mokslo raidai, kultūros pokyčiams, švietimo (ugdymo) sistemai;

10.2.2. asmenybės veikla (politiniai sprendimai, kūrybiniai ir mokslo darbai) pranoko amžininkų veiklą, parodė lyderystę nacionaliniu mastu ir turi poveikio naujoms kartoms (yra

kartotinai minima švietimo, mokslo, meno, politikos, paveldo komunikacijos šaltiniuose ir dokumentuose);

10.2.3. sprendimas dėl įvykio ar asmenybės sukakties valstybinio ir visuomeninio reikšmingumo priimamas, įvertinus naujausius mokslinius tyrimus.

10.3. tarptautiškumas:

10.3.1. įvykio (reiškinio), asmenybės sukaktis teikiama įtraukti ar yra įtraukta į tarptautinių organizacijų kalendorių (pvz., Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija UNESCO);

10.3.2. įvykio (reiškinio), asmenybės reikšmė yra oficialiai pripažinta užsienio valstybėje mokslo, meno, politikos institucijų, kurios gali būti minėjimo partneriu;

10.3.3. kai įvykio (reiškinio), asmenybės veikla (politiniai sprendimai, kūrybiniai ir visuomeniniai darbai) tam tikra dalimi yra ar buvo žinoma tarptautiniu mastu, t.y. teigiamai vertinama užsienio bendrijose ir šalyse.

11. Pasiūlymas skelbti atmintinus metus nenagrinėjamas, jeigu:

11.1. asmenybė skelbė idėjas ar laikėsi principų, kurie prieštarauja Lietuvos valstybingumo sampratai;

11.2. įvykis (reiškinys) yra žinomas tik tam tikros srities specialistams ir neturi didelės auditorijos.

IV SKYRIUS

MINĖJIMO PLANO SUDARYMO IR TVIRTINIMO TVARKA

12. Vykdamas Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo, Vyriausybės pavedimus, Kultūros ministerija rengia atmintinų metų minėjimo planą. Atmintinų metų minėjimo planas tvirtinamas Vyriausybės nutarimu ar kultūros ministro įsakymu.

13. Atsižvelgus į patvirtintą sukakčių sąrašą, Kultūros ministerija, pagal poreikį suderinusi su Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, gali rengti konkretaus Lietuvos valstybei reikšmingo istorinio įvykio (reiškinio) ar nusipelnusios asmenybės sukakties minėjimo planą.

14. Konkrečios sukakties minėjimo planą rengia kultūros ministro įsakymu sudaryta komisija ar darbo grupė, kuri nustato minėjimo plano rengimo gaires.

15. Ši Konceptija neriboja visuomeninės ar savivaldybių iniciatyvos pagerbti įvairios reikšmės įvykius, reiškinius, asmenis, atsižvelgiant į jų vaidmenį ir žinomumą, ir jas įgyvendinti iš kitų teisėtai įgytų lėšų.

**REKOMENDUOJAMAS 2019–2023 METAIS MINĖTINŲ LIETUVAI REIKŠMINGŲ
ĮVYKIŲ (REIŠKINIŲ) IR NUSIPELNIUSIŲ ASMENYBIŲ SUKAKČIŲ SARAŠAS**

Eilės Nr.	Įvykio/asmenybės jubiliejus	Aprašymas
2019 METŲ SUKAKTYS		
1.	Istorinis įvykis	
1.1.	100 metų, kai Lietuvos vėliava iškelta Gedimino kalne	Lietuvos trispalvė Gedimino pilies bokšte suplevėsavu 1919 m. sausio 1 d.
1.2.	30 metų, kai įvyko Baltijos kelias	Pasmerkdami Molotovo-Ribentropo paktą, 1989 m. rugpjūčio 23 d. gyvoji žmonių grandinė rankomis susikibo nuo Vilniaus iki Talino.
1.3.	750 metų, kai įvyko Aizkraulės mūšis	1279 m. kovo 5 d. Lietuvos kariuomenė sutriuškino jungtinę Livonijos ir danų riterių kariuomenę
1.4.	450 metų, kai buvo pasirašyta Liublino unija	1569 metais Lenkijos Karalystė ir Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė susijungė į federacinę valstybę, gyvavusią iki 1795 metų.
1.5.	800 metų, kai buvo pasirašyta Lietuvos-Voluinės sutartis	Pirmoji lietuvių užsienio politikos sutartis: 1219 metais Lietuvos žemių kunigaikščiai sudarė taiką su Haličo kunigaikščiu Danilu
2.	Asmenybės jubiliejus	
2.1.	Eduardo Balsio (1919–1984) 100-osios gimimo metinės	kompozitorius
2.2.	Juozo Naujalio (1869–1934) 150-osios gimimo metinės	kompozitorius, vargonininkas, choro dirigentas, pedagogas ir muzikos mokyklos įkūrėjas, pirmojo lietuviško knygyno Kaune steigėjas, lietuvių muzikinės spaudos pradininkas, pirmųjų lietuvių dainų švenčių organizatorius ir dirigentas
2.3.	Alfonso Nykos-Niliūno (Alfonso Čipkaus) (1919–2015) 100-osios gimimo metinės	XX a. lietuvių poetas, vertėjas, literatūros kritikas, Lietuvos nacionalinės premijos lauretas VDU garbės daktaras
2.4.	Juozo Tumo-Vaižganto (1869–1933) 150-osios gimimo metinės	aktyvus lietuvių tautinio sąjūdžio dalyvis, rašytojas, politikas ir publicistas

2020 METŲ SUKAKTYS		
3.	Istorinis įvykis	
3.1.	Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-metis	1990 m. kovo 11 d. atkurta Lietuvos nepriklausomybė
3.2.	Lietuvos Steigiamajam Seimui 100 metų	1920 m. gegužės 15 d. – reali demokratinė, parlamentinė Lietuvos pradžia. Seimas dirbo 1920 – 1922 metais
3.3.	Vilniaus universiteto bibliotekai 450 metų	1570 m. įsteigta Vilniaus jėzuitų kolegijos biblioteka
4.	Asmenybės jubiliejus	
4.1.	Žygimanto Augusto (1520–1572) 500-osios gimimo metinės	Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis
4.2.	Barboros Radvilaitės (1520–1551) 500-osios gimimo metinės	Lenkijos karalienė, Lietuvos didžioji kunigaikštienė
4.3.	Henriko Nagio (1920–1996) 100-osios gimimo metinės	poetas, literatūros ir meno kritikas, vertėjas
4.4.	Pauliaus Širvio (1920–1979) 100-osios gimimo metinės	poetas, žurnalistas
4.5.	Elijahu Ben Salomono Zalmano (Vilniaus Gaono) (1720–1797) 300-osios gimimo metinės	Judaizmo rabinas, Talmudo ir Toros komentatorius, kabalistas
2021 METŲ SUKAKTYS		
5.	Istorinis įvykis	
5.1	Vytauto Didžiojo karo muziejui 100 metų	Muziejaus atidarymas įvyko 1921 m. vasario 16 d. Kaune
5.2.	100 metų, kai Lietuva įstojo į Tautų sąjungą	Įstojimas įvyko 1921 m. rugsėjo 22 d.
6.	Asmenybės jubiliejus	
6.1.	Birutės Marijos Alseikaitės-Gimbutienės (1921–1994) 100-osios gimimo metinės	lietuvių kilmės archeologė ir antropologė, archeomitologijos pradininkė, tyrusi Europos neolito ir bronzos amžiaus kultūras
6.2.	Juozo Albino Lukšos-Daumanto, Skirmanto, Skrajūno (1921 –1951) 100-osios gimimo metinės	Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) Vyriausiosios vadovybės Žvalgybos skyriaus viršininkas ir LLKS įgaliotinis užsieniui, knygos „Partizanai už geležinės uždangos“ autorius
2022 METŲ SUKAKTYS		
7.	Istorinis įvykis	
7.1.	500 metų, kai LDK teritorijoje išspausdinta pirmoji knyga	Vilniuje įkurta pirmoji spaustuvė ir 1522 metais išspausdinta pirmoji knyga – Pranciškaus Skorinos Mažoji kelionių knygelė
7.2.	100 metų, kai priimta Lietuvos Respublikos konstitucija	Priimta 1922 m. rugpjūčio 6 d.
7.3.	Lietuvos universitetui 100 metų	Įkurtas Kaune 1922 m. vasario 16 d.

7.4.	Lietuvos žemės reformai 100 metų	Steigiamasis Seimas priėmė Žemės reformos įstatymą 1922 m. vasario 15 d.
8.	Asmenybės jubiliejus	
8.1.	Jurgio Gaižausko (1922 –2009) 100-osios gimimo metinės	kompozitorius
2023 METŲ SUKAKTYS		
9.	Istorinis įvykis	
9.1.	Vilniaus miestui 700 metų	1323 m. sausio 25 d. Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškuose paminėtas Vilnius
9.2.	30 metų, kai Rusijos okupacinė kariuomenė išvesta iš Lietuvos	Iš Kenos stoties išvyko paskutinis okupacinės armijos traukinys, o Šeštokų geležinkelio stotis tapo vartais į Europą
9.3.	Prieš 250 metų įkurta Edukacinė komisija	1773 m. spalio 14 d. Abiejų Tautų Respublikos sprendimu įkurta viena pirmųjų švietimo ministerijų Europoje
9.4.	100 metų, kai įvyko Klaipėdos sukilimas, ir kraštas prijungtas prie Lietuvos	1923 m. sausio 15 d.
10.	Asmenybės jubiliejus	
10.1.	Jurgio Baltrušaičio (1873–1944) 150-osios gimimo metinės	poetas, diplomatas
10.2.	Felicijos Bortkevičienės-Povickaitės (1873–1945) 150-osios gimimo metinės	XX a. pirmos pusės lietuvių tautinio atgimimo veikėja, Steigiamojo Seimo narė, kairiųjų pažiūrų politikė, aktyviai gynusi moterų ir darbininkijos teises, knygnešė, publicistė
10.3.	Liudviko Vladislovo Kondratovičiaus (Vladislovo Sirokmlės) (1823 –1862) 200-osios gimimo metinės	lenkiškai rašęs Lietuvos poetas
10.4.	Miko Petrausko (1873–1937) 150-osios gimimo metinės	kompozitorius, chorvedys, dainininkas, pirmosios operos „Birutė“ autorius, vargonininkas